فیلمی که دست‌به‌دست می‌شود، فیلم دیالیزی‌های اهواز نیست!

اوایل مرداد ماه امسال ۴ بیمار دیالیزی در بیمارستانی در اهواز به طور همزمان جان خود را از دست دادند و این اتفاق تلخ بسیار خبرساز شد و دوباره حرف و حدیث‌هایی درباره احتمال خطای پزشکی در رسانه‌های اجتماعی قوت گرفت. اما سخنگوی وزارت بهداشت، علت مرگ این هموطنان را مسمومیت غذایی و عفونت ناشی از آن عنوان کرد و اینکه بیماران دیالیزی فوت‌شده، بیماری زمینه‌ای داشته‌اند و سیستم ایمنی آنها ضعیف‌تر بوده و به همین علت، مسمومیت باعث مرگ آنها شده است. البته دکتر حریرچی به این نکته هم اشاره کرد که دستگاه دیالیز بیمارستان مشکلی نداشته و اظهارنظرهای غیرکارشناسی در این رابطه صحت ندارد. اما یکی‌دو روز بعد از اظهارنظر سخنگوی وزارت بهداشت، فیلمی در شبکه‌های اجتماعی دست به دست شد که علت مرگ بیماران دیالیزی اهواز را آتش‌سوزی اعلام می‌کرد و اینگونه نشان می‌داد که یکی از همراهان بیمار اقدام به آتش‌زدن اتاق دیالیز کرده و بخش دیالیز و بیمارانش دچار حریق شده‌اند. این فیلم تاسف‌برانگیز در واقع ادعاهای سخنگوی وزارت بهداشت را به نوعی رد می‌کرد. به همین دلیل، خبرنگار «سلامت» با پیگیری‌هایی که از روابط عمومی وزارت بهداشت در این زمینه انجام داد، سعی کرد به رفع این شبهه بپردازد و این پاسخ را شنید که فیلم مذکور مربوط به کشور آلبانی بوده و هیچ ارتباطی به بیماران دیالیزی که در اهواز فوت شده‌اند، ندارد. البته بعد از چند روز اخباری که جعلی بودن این فیلم را نشان می‌داد، در چند خبرگزاری و سایت‌های خبری منتشر شد که باز هم تاییدی بود بر انتساب نادرست این فیلم به مرگ تلخ بیماران دیالیزی اهواز.■

«سلامت» در گفت‌وگو با کارشناسان و مسؤولان بررسی می‌کند

دکل برق و سرطان خون

مهدیه آقازمانی

درسال‌های اخیر با گسترش شهرنشینی، حاشیه شهرها نیز گسترش پیدا کرده‌اند و در بسیاری از مواقع با گسترش قلمرو شهرها، قوانین مربوط به ساخت‌وساز و ایمنی در مناطق تازه‌ساز و محروم رعایت نشده است. نمونه بارز آن، زندگی مردم در محله جوانمرد قصاب است که سال‌هاست زیر دکل‌های فشار قوی برق روز را شب می‌کنند. زندگی زیر دکل‌های برق فشار قوی برای ۳۰۰ خانوار این محله، آنقدر نگران‌کننده است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت. البته غیر از مردم این محله، برخی دیگر از مناطق شرقی و غربی پایتخت نیز از امواج دکل‌های فشار قوی بی‌نصیب نیستند. بیشتر امواج این دکل‌ها برای افرادی که در مدت طولانی در معرض امواج آن قرار می‌گیرند، می‌تواند خطرناک باشد. گفته می‌شود، این خانه‌ها به صورت غیرقانونی در نزدیکی این دکل‌ها ساخته شده‌اند و به همین دلیل اقدام خاصی در این زمینه انجام نشده است. مسوولان شورای شهر در بازدیدهایی که از مناطق مختلف شهر تهران داشتند، به صورت جسته و گریخته به آن اشاره کرده‌اند، اما همچنان دردی از مردم این مناطق دوا نشده است.

مطالعه‌ای روی ۲ گروه از داوطلبان در فاصله ۲۰۰ متری و ۶۰۰ متری از دکل برق انجام شده و بعد از مقایسه مشخص شده است که سرطان خون در کودکان و نوجوانانی که در فاصله ۲۰۰ متری دکل‌ها زندگی می‌کنند، ۶۹ درصد بیشتر از گروه دوم بوده است
ـ دکتر حافظی

رئیس کمیسیون سلامت شورای شهر تهران در ۲ سال اخیر در بازدیدهایی که از محله‌های مختلف تهران داشت، به مشکل دکل‌های فشار قوی برق روی مناطق مسکونی واقع در محلات جوانمرد قصاب و علائین، اشاره و ابراز نگرانی کرده است که میدان الکترومغناطیس این دکل‌ها مشکلات خونی و مغزی ایجاد می‌کند.

دکتر رحمتا... حافظی در نطق پیش از دستور در اول تیر ماه جلسه شورای شهر تهران، با اشاره به بازدیدهای ۲ سال گذشته کمیسیون سلامت از سازمان‌ها و شرکت‌های شهرداری و مناطق شهرداری تهران، گفت: «تاکنون از مناطق ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ و ۲۲ بازدید شده اما منطقه ۲۰ شهرداری تهران بیشترین تهدیدات زیست‌محیطی و سلامت را داشته و سلامت مردم در این منطقه مورد تهدید بیشتری قرار گرفته است.»

وی در مورد دکل‌های فشار قوی برق روی مناطق مسکونی واقع در محلات جوانمرد قصاب و علائین توضیح داد: «میدان الکترومغناطیس این دکل‌ها مشکلات خونی، مغزی و حتی معلولیت ایجاد می‌کند. بر اساس استانداردها، دکل‌های برق دارای حریم‌های درجه ۱ و ۲ و بین ۲۰ تا ۵۰ متر است ولی این استانداردها در این محلات رعایت نشده.»

رئیس کمیسیون سلامت، محیط‌زیست و خدمات شهری شورای شهر تهران با اشاره به نتایج مطالعه‌ای در کشور انگلستان در خصوص آسیب‌های دکل‌های برق فشار قوی در محدوده سکونت به‌ویژه روی کودکان و نوجوانان، گفت: «این مطالعه روی ۲ گروه در فاصله ۲۰۰ و ۶۰۰ متری از دکل برق انجام شده و بعد از مقایسه مشخص شده است که سرطان خون در کودکان و نوجوانانی که در فاصله ۲۰۰ متری دکل‌ها زندگی می‌کنند، ۶۹ درصد بیشتر از گروه دوم بوده است.»

دکل‌ها می‌توانند سرطان‌زا باشند

این مساله از ۲ جهت قابل‌بررسی است؛ از یک سو ساخت‌وسازهایی که در مجاورت دکل‌های فشار قوی انجام شده و اینکه چه نهادی به آنها مجوز داده و از سوی دیگر، بیماری‌هایی که ممکن است برای مردم ایجاد کند. مهندس علی گورانی، رئیس اداره بهداشت پرتوهای وزارت بهداشت در گفت‌وگو با «سلامت» در مورد عملکرد دکل‌های فشار قوی و مشکلاتی که می‌تواند ایجاد کند به «سلامت» می‌گوید: «همه وسایل برقی در اطرافشان میدان الکتریکی و مغناطیسی ایجاد می‌کنند که حاوی انرژی هستند و قدرت انرژی آنها با توجه به ولتاژ آمپراژ آن متفاوت است. به طور مثال، ولتاژ و آمپراژ سیم برق خانه کم است بنابراین میدان‌هایی که ایجاد می‌کند کوچک‌تر و کم‌انرژی‌تر هستند، در حالی که برق‌های فشار قوی دارای میدان‌های پرقدرت‌تر هستند و با توجه به فاصله و مدت زمان تماس با این میدان‌ها، انرژی‌ای که دریافت می‌شود نیز بیشتر خواهد بود.»

آن‌طور که مهندس گورانی شرح داد، ممکن است یک پارک در حریم دکل‌های فشارقوی باشد ولی دریافت انرژی از این دکل‌ها پایین است زیرا مدت مواجهه با آن کم است، در حالی که مردمی که در محله جوانمرد قصاب زندگی می‌کنند، ۲۴ساعته در معرض آسیب‌های ناشی از دکل‌های فشار قوی هستند. به گفته این مقام مسوول در وزارت بهداشت، هر برق فشار قوی با توجه به ولتاژش بر اساس قوانین موجود در وزارت نیرو دارای حریم درجه ۱ و ۲ است. در حریم درجه ۱ سختگیری‌ها بیشتر است و نباید ساخت‌وساز در این حریم انجام شود در حالی که معمولا در حاشیه شهرها این حریم‌ها رعایت نمی‌شود و نادیده گرفته می‌شود.

وزارت بهداشت متولی حریم دکل‌های برق نیست

با توجه به مشکلاتی که برای سلامت مردم در محله‌هایی مانند جوانمرد قصاب به واسطه زندگی در حریم دکل‌های فشار قوی ایجاد می‌شود، وزارت بهداشت تاکنون چه اقداماتی انجام داده است؟ رئیس اداره بهداشت پرتوهای وزارت بهداشت در پاسخ به این سوال با تاکید بر اینکه وزارت بهداشت متولی تعیین حریم‌های برق نیست، توضیح می‌دهد: «استانداردهای ما طبق استانداردهای کمیسیون بین‌المللی حفاظت در برابر پرتوهای غیریونی‌ساز است که ۹۰ کشور دنیا از آن تبعیت می‌کنند. ما در وزارت بهداشت متولی حفاظت از حریم‌ها در سطح شهر نیستیم ولی تاکید می‌کنیم در هر منطقه‌ای که دکل فشار قوی هست؛ چه پارک، چه مترو یا منزل مسکونی، هیچ شهروندی نباید در میدان الکتریکی قرار بگیرد که شدت آن بیش از ۵هزار ولت بر متر و میدان مغناطیسی آن بیش از ۱۰۰ میکروتسلا باشد.»

موضوع مهم‌تری که با مهندس گورانی در میان گذاشتم، تاثیرات دکل‌های فشار قوی بر سلامت مردم است: «به طور قطع نمی‌توان تاثیرات پرتوهای ناشی از دکل‌های فشارقوی را تعیین کرد ولی موارد مختلف در مورد سرطان خون در کودکان خانواده‌های ساکن در این میدان‌ها وجود دارد. همچنین سیستم عصبی، گوارش و سرطان‌های دیگر نیز می‌توانند از این میدان‌ها تاثیر بگیرند و در برخی افراد مداخلاتی در سیستم عمومی بدن ایجاد کنند مانند اختلال در خواب یا تپش قلب و در برخی دیگر می‌تواند باعث بروز حساسیت و آلرژی شود.»

تخریب ساختمان‌هایی که زیر حریم دکل‌ها ساخته شده‌اند

متولی اصلی خطوط برق و برق‌رسانی در همه مناطق شهری و روستایی، وزارت نیرو و شرکت توانیر است، اینکه چرا در نصب خطوط فشار قوی، حریم آن رعایت نشده است تا سلامت مردم به خطر نیفتد، موضوع مهمی است. دکتر علی نظری، مدیر کل دفتر حقوقی شرکت توانیر در گفت‌وگو با «سلامت» بعد از اینکه قوانین و دستورالعمل‌های وزارت نیرو را در این زمینه برشمرد، از اصلاح قانون حریم‌ها در سال ۹۴ سخن گفت: «در سال ۹۴ با تفاهمنامه‌ای که با سازمان‌ها و نهادهای مربوطه داشتیم، قرار شد وقتی خطوط برق احداث می‌شود، شرکت‌های برق در زمان احداث توجه داشته باشند که در مسیر خطوط هیچ سازه و ساختمانی نباشد و اگر ساختمانی باشد، شرکت برق موظف است آن را خراب و خسارت را به مالک پرداخت کند. البته اگر در زمان احداث خطوط برق بنایی وجود داشته و تخریب نشده می‌توان با پیگیری حقوقی تخلف را پیگیری کرد.» وی با اشاره به مشکل منطقه جوانمرد قصاب توضیح می‌دهد: «در برخی از مناطق، خطوط برق سال‌های پیش احداث شده و بعد محدوده شهری توسعه پیدا کرده و ساخت‌وسازها غیرقانونی انجام شده و هر گونه ساخت‌وساز تجاوز به حریم شرکت برق محسوب می‌شود و می‌تواند ساختمان را تخریب کند.» البته معاون حقوقی شرکت توانیر به این نکته هم اشاره کرد که از نظر قانونی می‌توان ساختمان‌هایی که در حریم دکل‌های فشار قوی هستند را تخریب کرد ولی با وجود تعداد زیاد ساکنین این کار راحتی نیست و نمی‌توان آن را اجرا کرد.

مشکلات حاشیه شهرها فقط دکل‌های فشار قوی نیست

شاید یکی از کوچک‌ترین مشکلاتی که در حاشیه شهرها وجود دارد، مساله زندگی کنار دکل‌های فشار قوی باشد و بحث اصلی سکونت‌های غیررسمی و غیرمجازی است که شرکت‌های خدمات‌رسان مانند آب و برق و گاز باید به آنها خدمت ارائه بدهند، در حالی که این کار ممنوع است. مدیر کل دفتر حقوقی شرکت توانیر با بیان این مطلب به مشکلات ساخت‌وسازهای غیرقانونی در حاشیه شهرها اشاره می‌کند: «متاسفانه از طریق شبکه‌های غیراستانداردبرای حاشیه‌نشین‌ها برق می‌کشند که احتمال برق‌گرفتگی بسیار زیاد است و سیم‌های برق نیز روی زمین افتاده که بسیار خطرناک است. سرقت برق نیز در مناطقی که به طور غیرقانونی ساخت‌وساز می‌کنند، وجود دارد.» وی راه‌حل حقوقی این مشکل را تخریب می‌داند و ادامه می‌دهد: «جمع‌آوری دکل‌های فشار قوی نیز در دستور کار ما قرار دارد و در نظر داریم تونل مشترک شهری با کمک شهرداری احداث کنیم.»

اما دکتر نظری در پایان صحبت‌هایش با رد مشکلاتی که دکل‌های فشار قوی برای سلامت مردم دارد، می‌افزاید: «هیچ مقاله معتبری هنوز تاثیرات قطعی دکل‌ها را بر سلامت اثبات نکرده و نمونه بارز آن کارمندان پست‌های برق هستند که هر روز در معرض امواج برق قرار دارند و مشکلی برایشان ایجاد نشده و گواه آن زندگی مردم زاپن زیر دکل‌های فشار قوی است که در تمام مسیر خطوط خانه ساخته‌اند و زندگی می‌کنند.»

فارغ از این حرف‌وحدیث‌ها و اظهارنظرها آنچه اهمیت دارد، این است که در تمام دنیا خطوط برق فشار قوی با تعیین حریم ساخته می‌شوند ولی چرا در کشور ما این حریم در برخی مناطق رعایت نشده و مساله مهم‌تر اینکه چگونه یک محله عریض و طویل بدون مجوز و غیرقانونی ساخته می‌شود ولی هیچ نهاد مسوولی بر آن نظارت نداشته تا اصول ایمنی و سلامت شهروندان در آن رعایت شود؟■